

Raadsvoorstel

Voorstel aan de raad van de gemeente Dantumadiel

Jaartal + zaaknummer : 2026 / 2026-195070
Raadsvergadering d.d. : 15 september 2026
Portefeuillehouder : Kees Wielstra
Programma : 6. Iepenbiere Romte
Programmaonderdeel : Riolering
Naam opsteller : Freerk Wijma (E-mail: f.wijma@dantumadiel.frl)
Onderwerp : concept-ontwerp Water en rioleringsprogramma 2027-2031
Begrotingswijziging : Ja

Voorgesteld raadsbesluit

De raad wordt voorgesteld de volgende besluiten te nemen:

1. In te stemmen met het concept van het ontwerp Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2027-2031.
2. Voor het verdere proces de 'werkafspraken voor programma's onder de Omgevingswet' te volgen.
3. De budgetten in de meerjarenbegroting aan te passen en de tarieven van de riool- en waterzorgheffing voor 2027 met 4% te verhogen, deze aanpassingen middels een begrotingswijziging mee te nemen in de meerjarenbegroting, en de tariefverhoging mee te nemen bij de aanstaande vaststelling van de Verordening op de heffing en invordering Riool- en Waterzorgheffing Dantumadiel 2027.
4. Af te wijken van de financiële verordening, door de afschrijvingstermijnen uit het concept Wrp over te nemen en de financiële verordening voor 2027 e.v. hierop aan te passen.

Inleiding

Ons huidige Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2022-2026 heeft een looptijd tot 31 december 2026. Het GRP was onder de Wet milieubeheer een verplicht plan. Met het in werking treden van de Omgevingswet (1 januari 2024) is het opstellen van een GRP niet langer verplicht. In de Omgevingswet is het GRP teruggekomen als facultatief programma.

Op 3 juni 2025 heeft het college besloten om een Water en rioleringsprogramma (Wrp) op te stellen als programma onder de omgevingswet, en heeft het college de raad hierover geïnformeerd via een raadsbrief met een startnotitie.

Het op te stellen Water en rioleringsprogramma (Wrp) voorziet in de planmatige vastlegging van de belangrijkste aspecten van de gemeentelijke watertaken (vuilwater, regenwater en grondwater) en geeft inzicht in de kosten hiervan, voor de periode 2027 - 2031. Het Wrp vormt tevens een onderbouwing voor de rioolheffing. Verder vertegenwoordigt het Wrp het waterbelang in ruimtelijke ontwikkelingen.

Beleidsrichting

Belangrijk vertrekpunt voor programma's onder de omgevingswet is natuurlijk de Omgevingsvisie. De gemeente heeft nog geen vastgestelde Omgevingsvisie maar wel een ontwerp-Omgevingsvisie. In de ontwerp-omgevingsvisie staat dat we een klimaatrobuuste gemeente willen worden. En dat we rekening houden met de verandering van het klimaat bij de aanleg van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen, bij het opknappen van bestaande wijken, bij vervanging van riolering en wegenonderhoud. En dat we zoeken naar alternatieven voor waterberging (minder regenwater in het riool) en zorgen voor meer groen en vermindering van het verhard oppervlak.

De beleidsrichting uit de ontwerp omgevingsvisie past goed bij de richting die de raad in 2021 in het huidige (aflopende) GRP 2022-2026 heeft gekozen. De raad heeft toen op basis van een beleidskeuzenotitie

gekozen een scenario die voorziet in (financiële) mogelijkheden om stappen te maken in het klimaat robuust maken van de gemeente.

Ook is zeer relevant het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA), waarin landelijk is afgesproken dat heel Nederland in 2050 water robuust en klimaatbestendig is ingericht.

Bovenstaande beleidsrichtingen en vertrekpunten zijn verwerkt in de startnotitie die in juni 2025 naar de raad is gezonden.

Concept Water en rioleringsprogramma (Wrp) 2027-2031

Team Openbare Werken heeft samen met adviesbureau Antea Group het bijgevoegde concept Wrp (hoofdrapport) opgesteld. De gedetailleerde onderbouwing is verwerkt in een (intern) achtergronddocument.

Hieronder worden de highlights uit het concept Wrp weergegeven.

In het proces is invulling gegeven aan participatie waarbij een combinatie is gezocht met de participatie voor het opstellen van het beleidsplan Kapitaalgoederenbeheer. De participatie bestond uit een avondsessie met de dorpsbelangen en een inwonersenquête. De uitkomsten zijn vertaald in een zogenaamde 'infographic' welke in het Wrp is opgenomen. De uitkomsten zijn van invloed geweest op de mate waarin in het plan in meer of mindere mate wordt ingezet op bepaalde maatregelen zoals het stimuleren of verplichten van klimaatmaatregelen op eigen terrein. Daarnaast is bijvoorbeeld ook opgehaald in hoeverre de inwoners vinden dat hinder of overlast van water moet worden aangepakt of worden geaccepteerd.

Afdeling Openbare Werken heeft recent voor bijna alle dorpen laten onderzoeken/berekenen wat er gebeurt bij extreme neerslag en welke maatregelen in de openbare ruimte moeten worden getroffen om de dorpen op deze extremen voor te bereiden c.q. klimaatrobuust te maken. Zo'n onderzoek heet een Systeemoverzicht Stedelijk water (SSW). Alleen voor het dorp Feanwâlden moet een dergelijk onderzoek nog plaatsvinden (dit staat gepland voor 2027).

De maatregelen die uit de onderzoeken naar voren komen (klimaatmaatregelen) bestaan voornamelijk uit de aanleg van regenwaterriolen en de aanleg van nieuwe vijvers en watergangen. De maatregelen en kosten zijn in het Wrp opgenomen. Voor de nog te bepalen klimaatmaatregelen in de kern Feanwâlden zijn vooreerst geschatte kosten opgenomen.

Door de rioolinspecties die in de aflopende planperiode zijn uitgevoerd is meer inzicht verkregen in de toestand van onze riolen en welke riolen in de komende planperiode aan vervanging toe zijn. De rioolvervangingen en de bijbehorende kosten zijn zo concreet mogelijk in het Wrp opgenomen.

Waar mogelijk worden klimaatmaatregelen en rioolvervangingen in combinatie uitgevoerd, en wordt aansluiting gezocht bij herinrichtingen of wegonderhoud.

Kosten en consequenties voor de tarieven van de rioolheffing (voluit 'riool- en waterzorgheffing').

De kosten van de instandhouding, vervanging en verbetering van de riolering worden volledig gedekt uit de riool- en waterzorgheffing.

De kosten zijn in Wrp opnieuw bepaald aan de hand van actuele arealen (aanwezige lengte riolering, aantal gemalen etc.), de te nemen maatregelen (rioolvervanging en klimaatmaatregelen) en het actuele prijsniveau. Over dit laatste punt wordt opgemerkt dat het kostprijsniveau in de sector (grond- weg en waterbouw) in de afgelopen jaren fors is gestegen.

In de kostendekking van de riolering wordt gebruik gemaakt van de 'egalisatievoorziening riolering'. In 2022 bij de start van de aflopende planperiode was de stand van deze voorziening met ruim 4 miljoen behoorlijk hoog. De begrote jaarlijks kosten waren voor die planperiode echter hoger dan de inkomsten uit de rioolheffing, m.a.w. er werd bij gelijkblijvende tarieven een dekkingstekort voorzien. Destijds is de keuze gemaakt om de tarieven gedurende de planperiode niet te verhogen, maar de stand van de voorziening in te zetten om het dekkingstekort voor een aantal jaren op te vangen. Daarbij was wel uitgangspunt dat de tarieven jaarlijks zouden worden geïndexeerd (inflatiecorrectie). Deze indexering op de tarieven is echter in werkelijkheid niet doorgevoerd. Op zich was deze keuze ook wel logisch omdat de voorziening aanvankelijk minder snel daalde dat was berekend. Dit werd met name veroorzaakt doordat veel grote investeringen (w.o. rioolvervangingen binnen bepaalde herinrichtingen) in de tijd zijn doorgeschoven. De overgang naar de nieuwe ambtelijke organisatie (ontvlechting heeft hierin een rol gespeeld).

De grotere investeringen gaan echter nu lopen. Voorbeeld hiervan is de rioolvervanging en -verbetering binnen de herinrichting van de Foarstrjitte en de aanpak van de riolering in de Vogelbuurt, beide in De Westereen. Antea Group heeft berekend dat de komende jaren het dekkingstekort zal toenemen als geen stijging van de tarieven wordt doorgevoerd. De voorgestelde strategie is om de rioolheffing geleidelijk te verhogen, in een mate waarbij de stand van de voorziening geleidelijk daalt naar een acceptabel niveau. Advies is om gedurende nieuwe planperiode de tarieven met jaarlijks 4% te verhogen. Dit percentage is exclusief indexering. In de jaren na de nieuw planperiode (na 2031) is naar verwachting een grotere jaarlijkse verhoging nodig om te voorkomen dat de stand van de voorziening negatief wordt. Maar logischerwijs wordt dit bij de toekomstige actualisatie van het Wrp (in 2031) opnieuw bekeken.

Ten aanzien van de geadviseerde verhoging van de tarieven wordt opgemerkt dat Dantumadiel behoort tot de gemeenten met het laagste rioolheffingstarief in Fryslân.

Afstemming en planning bestuurlijke besluitvorming

De vaststelling van het Wrp is een bevoegdheid van het college, maar de vaststelling van de begroting is een bevoegdheid van de raad. Vanwege de doorlooptijd van het proces tot vaststelling van het Wrp (het op twee momenten meenemen van de gemeenteraad in het proces en de inspraakperiode, e.e.a. conform werkafspraken) ligt er ten tijde van de behandeling van de begroting 2027 nog geen vastgesteld Wrp. Het is wel zaak om de budgetten uit het Wrp voor 2027 en verder, op juiste wijze te verwerken in de meerjarenbegroting, dit om een juridisch houdbare grondslag te bieden voor de berekening van de rioolheffing en de vaststelling ervan in december. Om deze reden wordt de raad voorgesteld de budgetten in het concept-Wrp via een begrotingswijziging in de meerjarenbegroting te verwerken.

Beoogd effect

De planmatige vastlegging van de belangrijkste aspecten van de gemeentelijke watertaken (vuilwater, regenwater en grondwater) en de bekostiging ervan

Argumenten

1.1 Hiermee wordt gevolg gegeven aan de startnotitie die het college op 3 juni 2025 naar de raad heeft gezonden.

Het college heeft de startnotitie op 3 juni 2025 aan de raad gezonden. Het voorliggende concept-Wrp is gebaseerd op de beleidsrichtingen en uitgangspunten die in de startnotitie staan vermeld.

2.1 Voor het opstellen van programma's onder de Omgevingswet gelden binnen de gemeente Dantumadiel werkafspraken.

Burgemeester en wethouders stellen programma's op en stellen ze uiteindelijk ook vast. In de werkafspraken is vastgelegd hoe de raad in het proces wordt betrokken. De werkafspraken zijn als bijlage 1 toegevoegd.

3.1 Het geleidelijk verhogen van de tarieven voorkomt een acute en forse verhoging in de toekomst.

In de huidige situatie worden de kosten voor het riool deels gedekt vanuit een onttrekking aan de rioolvoorziening en deels door de rioolheffing. Zonder een tariefverhoging raakt de voorziening kort na de nieuwe planperiode (2032) leeg. In deze situatie zal de rioolheffing fors moeten worden verhoogd om de kosten voor het riool te blijven dekken. Voorstel is daarom om de rioolheffing geleidelijk te verhogen (4% + indexatie) zodat een acute en forse verhoging kan worden voorkomen.

3.2 Ook zonder een vastgesteld nieuw Wrp is de voorgestelde tariefverhoging van 4% in 2027 uitlegbaar, aangezien in de aflopende planperiode geen indexering van het tarief heeft plaatsgevonden.

In de planperiode van het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2022-2026 zijn de kosten in de sector gestegen, maar is het tarief van de rioolheffing gelijk gebleven, c.q. niet geïndexeerd.

3.3 Om de tariefverhoging (c.q. de verhoogde opbrengst uit de rioolheffing) in de begroting 2027 te kunnen verwerken wordt nu reeds aan de raad gevraagd om de budgetten en de tariefverhoging voor 2027 en verder, op basis van het concept-Wrp via een begrotingswijziging in meerjarenbegroting te verwerken.

De doorlooptijd van Wrp-proces maakt dat er op het moment van de behandeling van de begroting 2027 en de behandeling van de heffingsverordening, nog geen vastgesteld Wrp beschikbaar zal zijn.

3.4 Eventuele wijzigingen in de budgetten die later in het proces zouden kunnen ontstaan, worden begin 2027, via de Turap of via een begrotingswijziging aan het college en de raad voorgelegd.

De keuze tussen de Turap of een separate begrotingswijziging hangt af van de aard en omvang van de wijzigingen.

4.1 In de praktijk zien we dat de riolering een andere levensduur kent dan de in de financiële verordening opgenomen afschrijftermijn voor riolering.

Het uitgangspunt bij het bepalen van de afschrijvingstermijn van een actief is de verwachte economische levensduur. Het besluit tot een afwijkende maximale afschrijvingstermijn kan in individuele gevallen worden genomen door de gemeenteraad.

In onze financiële verordening is op dit moment opgenomen:

-Aanleg en vervanging riolering: 40 jaar.

De nu voorgestelde (in het nieuwe Wrp gehanteerde) afschrijvingstermijnen staan in dit voorstel onder het kopje 'Financiën'.

Kantttekeningen en risico's

Geen kanttekeningen.

Financiën

In het concept- Wrp zijn de benodigde budgetten opnieuw bepaald worden via een begrotingswijziging verwerkt in de meerjarenraming. Dit is noodzakelijk om de budgetten voor 2027 e.v. op een juiste wijze in de meerjarenbegroting te verwerken en een juridisch houdbare grondslag te bieden voor de berekening van de riool- en waterzorgheffing.

Eventuele wijzigingen in de budgetten die later in het proces zouden kunnen ontstaan, worden begin 2027, afhankelijk van de omvang, via de Turap of via een begrotingswijziging aan het college en de raad voorgelegd.

Bij het opstellen van de begroting 2027 zullen bepaalde posten (zoals financiële doorbelastingen) iets wijzigen, waardoor er (marginale) verschillen zullen ontstaan tussen de cijfers in het Wrp en de begroting.

Een ander financieel aandachtspunt is de in het Wrp gehanteerde afschrijvingstermijnen. Deze wijken af van de afschrijvingstermijn(en) in onze huidige financiële verordening. In onze financiële verordening staat op dit moment voor riolering slecht één afschrijvingstermijn: *Aanleg en vervanging riolering: 40 jaar (lineaire afschrijving)*.

In het nieuwe Wrp worden de onderstaande afschrijvingstermijnen gehanteerd (ook lineaire afschrijving). Deze afschrijvingstermijnen komen beter overeen met de werkelijke levensduur van de verschillende rioleringsobjecten. De raad wordt voorgesteld om de onderstaande afschrijvingstermijnen over te nemen en de financiële verordening voor 2027 e.v. hierop aan te passen.

investering	afschrijvings- termijn
vervanging vrijverval riolering (putten en buizen)	60 jaar
renovatie vrijverval riolering (levensduur verlengend onderhoud, o.a. relinen)	30 jaar
mechanische riolering - elektromechanische onderdelen (pompen, leidingwerk en schakelkasten)	15 jaar
mechanische riolering - bouwkundige onderdelen (buitenopstellingskasten)	30 jaar
mechanische riolering - bouwkundige onderdelen (putten)	60 jaar
verbeteringsmaatregelen (o.a. afkoppelen)	60 jaar

Vervolg en planning

Na instemming van de raad stelt het college het ontwerp Wrp vast en wordt het hoofdrapport gedurende 6 weken ter inzage voor zienswijzen/inspraak (stap 4 in de 'werkwijze programma's Omgevingswet'). Voor het verdere verloop worden de stappen uit de 'werkwijze programma's Omgevingswet' gevolgd. Volgens de

planning komt het ontwerp Wrp na inspraak op 8 december terug in het college en op 26 januari in de raad. De uiteindelijke vaststelling van het Wrp wordt voorzien in het college van 9 februari 2027.

Communicatie + Participatie

In het proces is invulling gegeven aan inwoners participatie door een sessie met dorpsbelangen en een inwoners enquête. De verdere communicatie betreft de bekendmaking van de ter inzage legging van het ontwerp Wrp via de gebruikelijke kanalen, én, na de uiteindelijke vaststelling van het Wrp, de publicatie in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Bijlagen

1. Werkafspraken voor programma's onder de Omgevingswet
2. concept Water- en rioleringsprogramma (hoofdrapport)

Damwâld, 18 augustus 2026

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dantumadiel,

de secretaris, T. Dijkstra

de burgemeester, drs. A. Haga

Raadsbesluit

2026 / 2026-195070

De raad van de gemeente Dantumadiel,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 18 augustus 2026;

Besluit:

1. In te stemmen met het concept van het ontwerp Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2027-2031.
2. Voor het verdere proces de 'werkafspraken voor programma's onder de Omgevingswet' te volgen.
3. De budgetten in de meerjarenbegroting aan te passen en de tarieven van de riool- en waterzorgheffing voor 2027 met 4% te verhogen, deze aanpassingen middels een begrotingswijziging mee te nemen in de meerjarenbegroting, en de tariefverhoging mee te nemen bij de aanstaande vaststelling van de Verordening op de heffing en invordering Riool- en Waterzorgheffing Dantumadiel 2027.
4. Af te wijken van de financiële verordening, door de afschrijvingstermijnen uit het concept Wrp over te nemen en de financiële verordening voor 2027 e.v. hierop aan te passen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Dantumadiel in zijn openbare vergadering
d.d. 15 september 2026

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

M. Jonker

drs. A. Haga